

Europese
Commissie

Toegang tot Recht in Milieuzaken

Wat levert het op voor het publiek?

Toegang tot recht in milieuzaken betekent dat mensen naar de rechter kunnen stappen ...

Burgers moeten naar de rechter kunnen stappen als de overheid de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit EU-milieuwetgeving, niet naleeft.

... om hun gezondheid en het milieu te beschermen.

Deze wetgeving is bedoeld om de gezondheid van de mens en de natuur te beschermen.

EU-wetgeving over schoon water, luchtkwaliteit, afvalverwerking en andere onderwerpen geeft het publiek recht op

- informatie over het milieu,
- inspraak bij besluitvorming, en
- bescherming van hun gezondheid door middel van grenswaarden voor vervuiling.

EU-wetgeving over natuurbescherming brengt ook rechten met zich mee. Burgers spelen een belangrijke rol bij het in stand houden van de natuur.

Overheden moeten aan bepaalde minimale vereisten voldoen bij het beantwoorden van informatieverzoeken, het raadplegen van het publiek, het controleren van de lucht- en waterkwaliteit, het opstellen van milieubeschermingsplannen en het beperken van potentieel schadelijke activiteiten.

WAAROM IS TOEGANG TOT RECHT BELANGRIJK?

Wanneer deze rechten en verplichtingen niet consequent worden toegepast in de hele EU, kan dit het bereiken van de EU-milieudoelstellingen bemoeilijken en ertoe leiden dat burgers niet optimaal profiteren van de EU-milieuwetgeving.

Wat komt erbij kijken?

Toegang tot recht in milieuzaken is een pakket garanties, waaronder ...

Toegang tot recht in milieuzaken betekent een pakket garanties op grond waarvan burgers, en ook ngo's, een nationale rechtbank kunnen vragen te controleren of een overheid de hierboven genoemde rechten en wettelijke verplichtingen heeft nageleefd.

... het recht om te worden gehoord door een nationale rechter ...

In de meeste landen is de toegang tot de rechter beperkt. Een eiser moet aantonen dat hij of zij het recht heeft om te worden gehoord. Dit betekent: bewijzen dat hij of zij voldoende belang heeft of dat zijn of haar rechten zijn geschonden. Als het om het milieu gaat, is het aantonen van het recht om te worden gehoord soms lastig. „Vissen kunnen niet naar de rechter stappen” wordt wel gezegd.

Eén manier om toegang tot recht te garanderen, is door te erkennen dat milieu-ngo's claims moeten kunnen indienen om het milieu te beschermen.

... die de zaak onderzoekt ...

Het is de taak van de nationale rechter om te controleren of de overheid correct heeft gehandeld. Dit betekent dat de rechter de feiten achter het handelen of nalaten van de overheid onderzoekt. Ook betekent het dat de rechter onderzoekt wat de overheid op grond van de betreffende milieuwetgeving had moeten doen.

Toegang tot recht in milieuzaken moet ervoor zorgen dat de nationale rechter zorgvuldig onderzoek doet naar legitieme kwesties die door burgers en ngo's worden aangekaart.

... en misstanden recht laat zetten ...

Onwettig handelen — of het onwettig nalaten daarvan — door een overheidsinstantie kan schade toebrengen aan de gezondheid van burgers of aan het milieu. Als het daarbij om ernstige schade gaat, kan de rechter maatregelen opleggen aan de overheidsinstantie.

Toegang tot recht in milieuzaken heeft als doel ervoor te zorgen dat nationale rechtbanken misstanden kunnen laten rechtzetten.

... in een betaalbaar proces.

Een zaak voor de rechter brengen kost veel geld. Er komen advocaatkosten en andere kostenposten bij kijken. In de meeste landen moet de verliezende partij niet alleen haar eigen kosten betalen, maar ook die van de tegenpartij. Het risico op deze hoge kosten kan mensen in de praktijk enorm afschrikken.

Toegang tot recht in milieuzaken heeft als doel ervoor te zorgen dat de kosten om naar de rechter te stappen geen belemmering vormen.

Hoe helpt de Europese Unie hierbij?

Het Hof van Justitie van de Europese Unie helpt nationale rechtbanken ...

Nationale rechtbanken passen EU-wetgeving toe. Ze zijn er om rechten en verplichtingen te handhaven. Dit doen ze in overeenstemming met hun eigen rechtstradities, maar ze moeten daarbij gemeenschappelijke interpretaties van EU-wetgeving toepassen. Hierbij worden ze geholpen door het Hof van Justitie van de EU, dat voor de hele Unie werkt.

Nationale rechtbanken moeten soms advies vragen aan het Hof van Justitie van de EU, ter verheldering van belangrijke rechtsvragen. Hierdoor worden verschillende interpretaties van EU-wetgeving — en daarmee verschillende resultaten — in de lidstaten voorkomen.

... om deze garanties ten uitvoer te brengen ...

Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw vragen nationale rechtbanken het Hof van Justitie om toe te lichten hoe ze moeten omgaan met de hierboven genoemde garanties. Dit heeft geleid tot een grote hoeveelheid uitspraken die de nationale rechtbanken helpen.

Ter illustratie

Het Hof van Justitie van de EU bevestigde in 2008 dat een inwoner van München het recht had om te worden gehoord over gevaarlijke luchtvervuiling

Een inwoner van München vroeg een Duitse rechtbank om de Beierse overheid te veroordelen tot het opstellen van een luchtkwaliteitsplan om de luchtvervuiling in de regio te verminderen. De Münchenaar woonde op slechts 900 meter afstand van een luchtkwaliteitmeetstation, dat aantoonde dat in 2005-2006 de EU-kwaliteitsgrenswaarden voor fijnstof in de lucht meer dan 35 keer waren overschreden. In eerste instantie oordeelde een Duitse rechtbank dat hij niet het recht had om te worden gehoord. Nadat vragen over het onderwerp waren gesteld, verklaarde het Hof van Justitie van de EU zijn recht om een zaak voor de rechter te brengen echter gegrond. Het Hof redeneerde dat iemand die te maken krijgt met zorgen over zijn gezondheid, het recht heeft om een vordering in te dienen bij een nationale rechtbank en die te vragen om actie te ondernemen.

Het Hof van Justitie van de EU bevestigde in 2014 dat in het Verenigd Koninkrijk misstanden met betrekking tot gevaarlijke luchtvervuiling moesten worden rechtgezet

Een milieu-ngo vroeg de rechtbank in het Verenigd Koninkrijk om de overheid te veroordelen tot het verbeteren van de plannen die op grond van EU-wetgeving verplicht zijn om gevaarlijke stikstofdioxideniveaus omlaag te brengen. Dit betrof 16 stedelijke gebieden, waaronder Londen en omgeving. Hoge stikstofdioxideniveaus beïnvloeden de gezondheid van miljoenen Britten, met name kwetsbare groepen als kinderen en ouderen. De eerste rechtbank in het Verenigd Koninkrijk oordeelde dat het niet aan de rechtbank was om de overheid op te leggen de luchtkwaliteitsmaatregelen te verbeteren, maar het hooggerechtshof van het Verenigd Koninkrijk vroeg advies aan het Hof van Justitie van de EU. Dat oordeelde dat de nationale rechtbank alle noodzakelijke maatregelen moest opleggen om de plannen op het gebied van luchtvervuiling in overeenstemming te brengen met de EU-wetgeving voor luchtkwaliteit.

Het Hof van Justitie van de EU bevestigde in 2011 dat een ngo uit Slowakije het recht had om te worden gehoord over de bescherming van bruine beren

Een milieu-ngo ging bij een Slowaakse rechtbank in beroep tegen een administratieve beslissing waarbij de ngo een status werd geweigerd waarmee deze de manier zou kunnen aanvechten waarop de Slowaakse overheid bruine beren beschermd. Bruine beren vallen onder de wettelijke bescherming van een EU-wet op het gebied van natuurbehoud. Nadat vragen over het onderwerp waren gesteld, oordeelde het Hof dat nationale rechtbanken hun uiterste best moeten doen om ngo's het recht te geven in dergelijke situaties te worden gehoord.

... en de Europese Commissie biedt richtlijnen over de uitspraak van het Hof.

De Europese Commissie heeft een mededeling aangenomen waarin uitspraken van het Hof van Justitie van de EU zijn verzameld en worden uitgelegd, om individuele personen, ngo's, openbaar bestuurders, nationale rechtbanken en bedrijven inzicht te geven in de toegang tot recht in milieuzaken en om lidstaten en nationale rechtbanken te helpen deze garanties ten uitvoer te brengen.

© Stockphoto/Peimal

<http://ec.europa.eu/environment/aarhus/index.htm>

Cover photo credit: © Stockphoto/Garosha, AVTG, RobertoDavid, BartCo